

Manželství

Ráj, nebo peklo?

Principy rajského manželského soužití

„Hospodin postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil...“ (Gn 2,15)

Ráj – odvěká touha lidstva

Ráj... Kdo z nás by po něm netoužil? Místo věčné pohody, blaha, rozkoše, dobra, hojnosti, míru, lásky, zdraví, nesmrtelnosti... Již celá tisíciletí ho lidé hledají. Staří Sumerové věřili, že někde musí existovat ostrov, na kterém se nestřídá horké léto s mrazivou zimou a úmorná sucha s deštovými přívaly, ostrov bez nebezpečných šelem a se stromy obsypanými vzácnými diamanty. Snad všichni vládcové starověkých civilizací snili o tom, že se jim podobný ráj s pomocí bohů podaří vybudovat. Po ráji toužili židovští mesiášové, pod standartou křesťanské víry o něj usilovali katolíci i protestanti, pod standartou rozumu se o jeho realizaci pokoušeli i osvícenci. Hitler se v úsilí o jeho dosažení neváhal spřáhnout se samotným ďáblem. Všechny pokusy o dosažení takového ráje však skončily neúspěchem. Neuspěli ani komunisté, kteří se nám čtyřicet let pokoušeli vtloukat do hlavy, že si ráj na zemi můžeme vybudovat vlastníma rukama. Po sametové revoluci v roce 1989 mnozí z nás uvěřili, že s demokratickým zřízením snad už ráj konečně nastane. Dnes se nás v tomto směru zmocňuje těžká deziluze. Přesto si s Martou Kubišovou nepřestáváme pobrukovat: „Někde musí být ráj...“

Ráj podle Bible

První kapitoly Bible vyprávějí o tom, že tady na této zemi ráj už jednou byl: *„A Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého stvořil“* (Gn 2,8.9). Poslední kniha Bible tvrdí, že tady ráj zase jednou bude. Její autor nám tlumočí Boží příslib: *„Tomu, kdo zvítězí, dám jíst ze stromu života v Božím ráji“* (Zj 2,7).

Za zmínku určitě také stojí Ježíšovo pojetí ráje. Teology své doby šokoval konstatováním: *„Království Boží nepřichází tak, abyste to mohli vypožorovat; ani se nedá říci: ‚Hle, je tu‘, nebo ‚je tam‘! Vždyť království Boží je mezi vámi!“* (L 17,21). Podle

4 Manželství – ráj, nebo peklo?

tohoto pojetí ráj nemusí vždycky být místem. Ježíš upozorňuje na ráj jakožto stav duše. Kus takového ráje přinesl před dvěma tisíci lety na tuto zem. Všude, kam vkročil, za sebou nechával stopu ráje. Proto mohl svým současníkům říct: „*Království Boží je mezi vámi.*“

Byl sice ukřižován, ale podle zprávy zaznamenané v evangeliích vstal z mrtvých a vrátil se ke svému nebeskému Otci. Smutným učedníkům slíbil, že se jednou vrátí, aby zde na zemi znovu vybudoval ráj. Přál si však, abychom atmosféru ráje podle jeho příkladu prožívali a v jeho moci šířili už dnes a tady.

Manželství – ráj, nebo peklo?

Někteří zkušení ženáci říkávají těm méně zkušeným: „Nežeň se! Je to peklo!!!“ Mýlí se, nebo mají pravdu? Víte, dlouhá léta jsem jako kazatel varoval své posluchače před možným rozpadem instituce rodiny, nějak zvlášť jsem si však nepřipouštěl, že by k něčemu podobnému mohlo skutečně dojít. O to hůř dnes snáším rozčarování z toho, že současná rodina je doopravdy v troskách.

Nejnovější statistické průzkumy ukazují, že se v Česku rozpadá téměř polovina manželství. Klesá i počet uzavřených sňatků. Čtyřicet procent dětí se rodí nesezdaným rodičům nebo svobodným matkám. Odklon od klasické rodiny je patrný v celé Evropě. Česká republika sice patří k zemím s vyšší rozvodovostí, na některé severské a západoevropské státy však stále ještě nemáme. A Evropa zdaleka není jediným kontinentem, který se musí s krizí rodiny vypořádávat.

Jde o fenomén, který by neměl být podceněn. To, že dnes rodina přestává plnit svou roli, je živnou půdou pro nezdravý egocentrismus, který je příčinou krize autorit, poklesu sebeúcty i ztráty vnitřního klidu. Přibývá lidí duševně nemocných, drogově a jinak závislých, roste zločinnost, probouzí se rasová, náboženská a etnická nesnášenlivost. Sexualita, Hospodinem stvořená k prohlubování manželských vztahů, se stává platformou k pěstování nevěry, promiskuity, perverze a obchodu s „lidským masem“. Absence tradiční výchovy se promítá do osudů jednotlivců, rodin i společnosti. Fundování, ale přitom sociálně zanedbaní politikové a vůdcové se pomalu a jistě stávají vážnou hrozbou budoucnosti lidstva.

Někteří ze soudobých psychologů sice tvrdí, že nejde ani tak o krizi rodiny, jako spíše o její proměnu do nové podoby, většina z nich však tluče na poplach. Svými přednáškami a publikacemi se pokoušejí krizi rodiny zastavit nebo alespoň přibrzdit. Přemýšlel jsem, kterou se zmíněných publikací zvolit jako podklad pro letošní modlitební týden křesťanských rodin naší církve. Určitě by bylo z čeho vybírat. Nakonec mi však jako teologovi došlo, že o základních principech šťastného manželského soužití hovoří i stará, moudrá kniha jménem Bible – a to hned na svých prvních stránkách. Proto bych vás tento týden rád pozval k jejich četbě a promýšlení.

Ráj není jen minulostí

Příběh z ráje obvykle čteme jako příběh z dávné historie. Myslíme, že se nás už netýká. Bible však neaspíruje na učebnici dějepisu. Božím přáním je, abychom události ze života Adama a Evy popsané v knize Genesis vnímali jako modelový příběh sepsaný k našemu poučení. Jelikož naši prarodiče žili v ráji, dalo by se říct, že jejich manželství bylo manželstvím rajským. Z tohoto důvodu jsem přesvědčen, že by při hledání řešení problematiky krize současných rodin měly být zohledněny principy, jejichž uplatňováním se peklo manželských vztahů může měnit v ráj a získávat tak svou původní, rajskou podobu.

Příběh z ráje nám vždy znovu připomíná, že rajská atmosféra prvního manželství byla dána vzájemným vztahem obou partnerů, jejich vzájemnou úctou a respektem, jejich spoluprací na Bohem svěřeném díle, jejich rozhodláním k odpovědnému rodičovství, poslušností Boží vůle a pěstováním společenství s Bohem.

Má zamyšlení nebudou dlouhá. Přál bych si totiž, abychom tento týden o principech rajského manželství nejenom četli, ale také o nich spolu hovořili, a hlavně se pak za jejich uplatňování v praktickém životě modlili. Budu se modlit spolu s vámi. Věřím, že Boží slovo dokáže i dnes uzdravovat naše nemocná srdce.

Otázky k diskuzi

1. *Myslíte si, že dnešní rodina prochází skutečnou krizí, nebo se jen v nové situaci transponuje do nové podoby?*
2. *Měla tradiční podoba rodiny v minulých letech i své stinné stránky? Pokud ano, tak jaké?*
3. *Zaujala vás v poslední době nějaká publikace nebo film s rodinnou problematikou? Pokud ano, mohli byste je doporučit ostatním?*
4. *Vůči rodinným krizím nejsou dnes imunní ani lidé věřící. Proč myslíte, že tomu tak je?*
5. *Myslíte si, že v naší sekularizované společnosti může ještě Boží slovo přispívat k pozitivní změně lidských osudů? Pokud ano, v čem spočívá jeho síla?*
6. *Prožíváte rodinnou krizi nebo víte o někom, kdo by potřeboval vaši podporu? Modlete se.*

Vztah lásky

„Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.“ (Gn 1,27)

Bůh je duchovní bytost

Víte, jak vypadá Bůh? Na podobnou otázku věřící obvykle odpovídají odkazem na výše zmíněný citát. Předpokládají, že když jsme byli stvořeni k Božímu obrazu, vypadá Bůh podobně jako my, jen je asi o dost větší...

Ježíš byl jiného názoru. V jednom z rozhovorů svým učedníkům řekl, že „*Bůh je Duch*“ (J 4,24). A při jiné příležitosti podotkl, že „*duch nemá maso a kosti*“ (L 24,39). Bůh prostě nevypadá nijak. Je to duchovní bytost. Proto jej ještě „*nikdo nikdy neviděl*“ (1J 4,12), proto Desatero nedoporučuje jakékoli zobrazování Boha (Ex 20,4), proto i ty nejlépe míněné pokusy o jeho zobrazení končí Boží karikaturou. Vzpomeňte, jak hluboce dokázala mnohé z nás poznamenat pohádka s názvem Stvoření světa od francouzského animátora Jeana Effela z roku 1958. Dodnes se při zmínce o Bohu jen stěží zbavujeme asociace plešatého staříka v noční košili, který z obláčku plujícího po nebesích s dobromyslným úsměvem pozoruje, co že se to na té naší zemi vlastně děje.

Bůh se zrcadlí v našich vztazích

Bible se sice zmiňuje o Božích rukou, očích, uších, ústech a srdci. Nechce tím však vyjádřit, jak Bůh vypadá, ale jaký je, jak se chová – že je osobním Bohem, který jedná, vidí, slyší, mluví a také cítí; že je Bohem lásky a vztahů. Člověka nevytvořil na základě vlastních sobeckých zájmů, vedla jej k tomu obětavá láska. Vždyť jeho stvořením sám sebe omezil.

Je-li v knize Genesis řečeno, že byli muž a žena stvořeni k Božímu obrazu, vyplývá z toho, že se základním principem rajskeho soužití mezi nimi měl stát jejich vzájemný vztah.

A máme tady problém. „Lásko, Bože, lásko, kde ťa ľudia berú, na horách nerastieš, v poli ťa nesejú.“ Člověk je Božím obrazem jen v Boží blízkosti, když si jeho

lásku uvědomuje, když ji přijímá, když se jí nechává prostoupit a předává ji dál. Metodistický biblista Vladimír Žák ve svém komentáři ke knize Genesis napsal: „Pohledem do zrcadla odhalíme svůj obraz. Je to náš obraz, i když s námi není totožný. Že není totožný, poznáváme, když se od zrcadla vzdalujeme. Obraz se v zrcadlící ploše vzdaluje a ztrácí. A Božím obrazem jsme jen tehdy, jsme-li blízko něj. Čím jsme mu vzdálenější, tím méně jsme jeho obrazem, tím méně jsme lidmi.“

Kniha Genesis tuto skutečnost potvrzuje. Naši prarodiče se Bohu v jednu chvíli díky hříchu, který spáchali, začínají vzdalovat. Schovávají se před ním. Stojí za povšimnutí, že se tím začíná ochlazovat nejenom jejich vztah k Bohu, ale i k sobě navzájem. Adam osočuje Boha: *„Žena, kterou jsi mi dal, aby při mně stála, ta mi dala z toho stromu a já jsem jedl“* (Gn 3,12).

Jako lidstvo jdeme žel ve šlépějích svých prarodičů. Opakujeme stejné chyby. Krize rodiny je ve své podstatě jen důsledkem krize vztahu člověka k Bohu. Ztrácíme-li vztah k němu, jsou ohroženy i naše vzájemné vztahy. Vzdalujeme-li se jemu, ztrácíme z dohledu také jeden druhého. Škodíme tak sami sobě, svým partnerům rodinám i širšímu okolí, protože už nejsme schopni milovat a zrcadlit tak jeho lásku.

Ježíš je dokonalým obrazem Boha

Situace je vážná, nikoli však zoufalá. Milující Bůh totiž lidstvo nepřestává milovat. Od první chvíle jej hledá se slovy: *„Adame, kde jsi?“* Celá tisíciletí jej volá ústy proroků a nakonec osobně sestupuje do lidské reality a v osobě Ježíše se stává člověkem. S lidmi jeho doby tak komunikuje tváří v tvář. Znovu jim nastavuje zrcadlo svého božství. Proto může autor epištoly Koloským o Ježíši napsat: *„On je obraz Boha neviditelného“* (Ko 1,15). Ani v jeho případě však nejde o zobrazení Boží fyzické podstaty. Z evangelií se nedozvídáme, jak Ježíš vypadal, víme však, jaký byl. Boha znovu zobrazil svým jednáním.

Všichni víme, jaký byl výsledek této iniciativy. *„Do svého vlastního přišel a vlastní jej nepřijali“* (J 1,11). Jeho čistá, obětavá láska demaskovala sobectví a hřích a stala se tak pro jeho současníky „trnem v oku“. *„Ukřížuj ho!“* volali a římský místodržící nakonec jejich přání vyhověl. Mysleli, že se jej tím definitivně zbaví, ale přepočítali se.

Rodina – obraz neviditelného Boha

Ježíš vstal z mrtvých, a nejen to. Po jeho odchodu se to tady začalo hemžit jeho následovníky. Nejenže se intelektuálně ztotožnili s jeho učením, ale ke všemu ještě od Boha dostali darem moc lásky (J 1,12). Svým životem pak,

8 Manželství – ráj, nebo peklo?

stejně jako Ježíš, zobrazovali Boha. Začali tak naplňovat cíl, pro který byli stvořeni. Vzpomínáte? „*Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.*“

Církev, navzdory svým nedostatkům, byla, je a určitě i nadále bude prostorem k provozování lásky. Základní buňkou církve je rodina. Snad právě proto náš text v souvislosti s úkolem zobrazovat Boha zdůrazňuje: „*Jako muže a ženu je stvořil.*“ Věřící manželé jsou ve svém vzájemném vztahu tou nejlepším platformou k prožívání lásky – a tím i k zobrazování Boha.

Manželská krize však dnes zachvacuje nejen společnost, ale i církev. Co s tím? Ježíšův učedník Jan už kdysi dávno křesťanům v Malé Asii napsal: „*Láska je z Boha. Nikdo jej sice nikdy neviděl, ale jestliže se milujeme, Bůh v nás zůstává.*“ Co myslíte, je Boží přítomnost v nás důsledkem toho, že se milujeme, nebo jsou naše harmonické vztahy odrazem Boží přítomnosti v nás? Myslím, že to podstatné, co můžeme pro záchranu našich manželství a rodin udělat, je modlit se, aby v nás Bůh zůstával. Otevřít mu dokořán dveře svého srdce, vpustit jej dovnitř a umožnit mu, aby v něm přebýval. Vstoupí-li, dostaví se spolu i kus ráje a naše vztahy budou zachráněny.

Otázky k rozhovoru

1. Znáte partnery, kteří svým životem zobrazují Boha? Co je pro jejich vztah charakteristické?
2. Proč může narušený vztah s Bohem neblaze ovlivnit mezilidské vztahy?
3. Čím mohou manželé přispět k tomu, aby Bůh vstoupil do jejich vztahu a zůstával v něm?
4. Měli by si partneři ve vztahu hlídat své vlastní soukromí?

Rovnocennost

„I řekl Hospodin Bůh: ‚Není dobré, aby byl člověk sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.‘ Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve. Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná. I uvedl Hospodin na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žeber a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: ‚Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla. Ať muženu se nazývá, vždyť z muže vzata jest.‘“ (Gn 2,18–25)

Bůh má k člověku úctu

Zastánci ženských práv často tvrdí, že žena byla dlouhá tisíciletí společensky pokořována díky biblickým textům, které se staly podkladem pro její diskriminaci. Příběh z ráje, nad jehož poselstvím se tento týden zamýšlíme, je dokladem to, že tomu tak není. Podívejme se, jaký byl původní Stvořitelův záměr. „I řekl Bůh: ‚Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby‘“ (Gn 1,26). Přiblížil se předposlední den stvoření a vesmírem opět zní ono tradiční: „I řekl Bůh.“ Tentokrát však na něj nenaváže obligátní: „A bylo...“ Následuje odmlka, která signalizuje, že Bůh má v plánu stvořit něco zvláštního, něco velice důležitého! Na řadu přichází člověk, pán tvorstva stvořený k Božímu obrazu, Tvor, který je hoden úcty, protože je mu svěřeno úctyhodné poslání. Autor osmého žalmu to vyjádřil takto: „Jen maličko jsi jej omezil, že není roven Bohu, korunuješ ho slávou a důstojností. Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno pod nohy mu kladeš: vsechen brav a skot a také polní zvířata a ptactvo nebeské a mořské ryby...“ (Ž 8,6–8). Takovou hodnotu má v Božích očích člověk.

Dal jim jméno Adam

Všimli jste si už někdy, že Bůh dal jméno Adam nejenom muži, ale i ženě? „V den, kdy Bůh stvořil člověka, učinil jej k podobě Boží. Jako muže a ženu je stvořil a dal jim jméno Adam (to je Člověk)“ (Gn 5,1.2). Podle stvořitelského záměru

je tedy člověkem nejenom muž, ale i žena. Nebo ještě jinak. Muž se v plné míře stává člověkem teprve ve spojení se ženou.

Jméno Eva dostane žena od muže teprve po pádu do hříchu (Gn 3,20). Hezké jméno jí ten milující manžel vybral, to je pravda. Jestliže ji však pojmenovává, dělá s ní totéž, co měl udělat se živočichy – a to na znamení své nadvlády nad nimi. Přitom měl vládnout zvířatům, ne ženě. Tato jeho svévole způsobila, že se mu manželství začalo proměňovat v peklo. Naplnilo se to, co Bůh ženě po jejím selhání předpovídal: *„Budeš dychtit po svém muži, ale on nad tebou bude vládnout“* (Gn 3,16). Kronikář Jan z Žatce už kdysi dávno v díle „Oráč a smrt“ trefně poznamenal: „Největším přáním ženy je stát se mužem.“ Hřích způsobil, že muži začali ovládat své ženy a že se tomu ženy začaly bránit nezdravým feminizmem.

Lidé si přestali vážit jeden druhého. Pro Boha však člověk měl takovou hodnotu, že byl ochoten se pro jeho záchranu obětovat (J 3,16). Paradoxní je, že se neuctivě často chováme k našim nejbližším, k rodičům, dětem, sourozencům, a nejhůř z toho vycházejí manželky a manželé. Jako bychom zapomínali na to, že nejsou jen hříčkou náhody, ale že vyšli z Boží stvořitelské dílny jako obraz samotného Boha.

Žena proti muži?

Někdo by mohl namítnout, že Bůh stvořil Adamovi ženu jako *„pomoc jemu rovnou“*. Na první pohled se doopravdy může jevit, že tím Bible ženě stanovuje roli podřízenosti. Pomocník přece bývá k ruce tomu, kdo věci řídí. Původní hebrejský text však ukazuje, že Bůh od ženy neočekává roli pomocníka ani pobočníka, ale jakéhosi opozičníka: *Učiním mu pomoc jako proti němu*. Když jsem si kdysi hledal životního partnera, varoval mne jeden můj přítel před pokušením vybrat si někoho, kdo by mi v „lásce“ ke všemu jen nekriticky přitakal. Žena má svého muže jako kost z jeho kostí podpírat, ale přitom mu nastavovat zrcadlo, vést s ním konstruktivní dialog a tím jej posouvat kupředu. A právě zde přichází ke slovu přirozená odlišnost mužů a žen a jejich nezaměnitelné role. Teolog Karel Barth k tomu dodává: „Adam potřebuje někoho, kdo by mu byl roven, a přece byl od něj odlišný. Někoho, v němž by dovedl poznávat sebe a nacházet v něm své ucelení, někoho, kdo by mu byl tak blízký, že by jej mohl pokládat za částku vlastního já.“ O poddanosti ženy vůči muži však zde není řeč. Byla totiž stvořena z mužova žebra. Hebrejský termín „céla“, který bývá obvykle překládán jako „žebro“, se dá přeložit i jako „bok“. Presbyteriánský teolog Matthew Henry kdysi napsal: „Žena nebyla vytvořena z mužových nohou, aby po ní mohl šlapat; nebyla vytvořena z jeho hlavy, aby mu mohla vládnout; byla vytvořena z jeho boku, aby mu po boku stála a spolu s ním tvořila jedno tělo.“

Nový zákon ženu respektuje

Odpůrci myšlenky rovnosti mezi mužem a ženou teď asi pohotově sáhnou po apoštolu Pavlovi, který na několika místech píše, že se *„ženy mají podřizovat mužům tak, jak se sluší na ty, kdo patří Pánu“* (Ko 3,18). Pavel však stejně tak klade na srdce i otrokům, aby *„ve všem poslouchali své pozemské pány“* (Ko 3,22). Zvláštní je, že z toho dnes nikdo z nás křesťanů nevyvozuje legitimnost otrokářského řádu. Víme, že zde Pavel neřeší problematiku společenských řádů. Jen vede lidi k tomu, aby mezi sebou žili v lásce a jeden druhého respektovali. Otrokářství křesťané v minulosti zavrhlí, diskriminace žen v křesťanských kruzích však stále ještě přežívá. To, že Generální konference církve adventistů při svém posledním zasedání zamítla ordinaci žen, je toho neblahým dokladem. Co by tomu asi tak řekl Ježíš, který ve své době jako první porušil tabu vznášející se nad ženami a na rozdíl od ostatních rabínů a učitelů z antických kultur s nimi bez problémů komunikoval, povolával je za učednice a počítal s nimi jako se svými spolupracovníky. Je smutné, že jsme se příkladem svého Mistra dosud nenechali inspirovat.

Nerovnost vztahů v současné společnosti

Dnešní interpretace biblického textu by mohla vyznít tak, že nedostatkem respektu vůči opačnému pohlaví trpí především muži. V poslední době si ale všímám, že se muži stávají ohroženým druhem. Ženy si stále častěji stěžují, že jejich partneři jsou suchaři bez jiskry a charizmatu. Ztrácejí vůči nim úctu a respekt. Touží po „alfa samcích“, mužích biologicky atraktivních, dominantních, ambiciózních a inteligentních. Sní o galantních „drsňácích“, kteří by dokázali uspokojit jejich sexuální potřeby. Obvykle však zjistí, že takoví muži nebývají nejvhodnějšími typy pro ideální rodinný život. A tak pro každodenní realitu volí hodného troubu a pro povyražení samce, který jim nakonec stejně zlomí srdce. Z partnerských vztahů mizí úcta a respekt a manželství se tak proměňuje v hotové peklo. Myslím, že by nám pomohlo, kdybychom si uvědomili, že důležitým předpokladem rajskeho soužití je vzájemná úcta. Můj partner prostě není jen hříčkou přírody. Je Bohem stvořenou bytostí, tělem z mého těla a kostí z mých kostí, darem nevýslovné hodnoty, originálem stvořeným jen a jen pro mne. Je mým společníkem k překonávání samoty a druhem k mé podpoře a růstu.

Otázky k diskuzi

1. Jaké byly výhody a nevýhody tradičního modelu manželství?
2. Myslíte si, že by se žena měla podřizovat muži?
3. Jaký je váš názor na ordinaci žen v církvi?
4. Jakým způsobem byste svému partnerovi mohli prakticky projevit, že si jej vážíte?

Sexualita

„Odpověděl jim: ‚Nečetli jste, že Stvořitel od počátku »muže a ženu učinil je«? A řekl: »Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své manželce, a budou ti dva jedno tělo;« takže nejsou dva, ale jeden. A proto, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.‘“ (Mt 19,4–6)

V naší sekularizované společnosti si řada lidí myslí, že Stvořitel vypověděl Adama s Evou z ráje kvůli tomu, že spolu měli sexuální poměr. Převládá názor, že zakázaným ovocem – a tím i prvotním hříchem – byla sexualita. Paradoxní je, že se tato teze nedostala do povědomí lidí ateistickou propagandou. Způsobili to samotní křesťané.

Hebrejské pojetí sexuality

Starozákonní židé vnímali svět jako dobrý. Ne, že by si jeho realitu malovali na růžovo, byli však přesvědčeni o tom, že díky Bohu a jeho vlivu mohou i na zemi zatížené hříchem prožívat kus ráje. Nebyli požitkáři, ale život si dokázali vychutnávat plnými doušky. S chutí a vděčností jedli, pili a užívali si rozkoše s „*manželkou svého mládí*“ (Př 5,18). Jen si hlídali, aby jim smyslnost nepřerostla přes hlavu a tím se neproměnila v modlářství. Stojí za úvahu, že biblická kniha Píseň písní krásnou, poetickou formou oslavuje lidskou sexualitu.

Ježíš jako Žid tíhl k podobnému pojetí. Nebyl asketou. S radostí přijímal pozvání k hostinám a nebyl stoupencem okázalých rituálních půstů. Díky mimořádnému úkolu, který na sebe jako člověk přijal, se sice neoženil, ale ideál manželství ve svých kázáních evidentně podpořil. Stejným způsobem k životu přistupovali i jeho (židovští) učedníci. Apoštol Pavel jako křesťanský teolog asketismus odmítl (Ko 2,21), antické vzdělání však způsobilo, že určité prvky asketického chování už na něm byly patrné.

Křesťanské vnímání sexuality

Když se křesťanství rozešlo se židovstvím, začaly do něj pronikat vlivy z řeckého prostředí. Jedním z nich bylo Platonovo dualistické pojetí světa. Podle

něj je materiální svět nedokonalý a stává se tím zdrojem zla. Zkažené je i lidské tělo, je vězením ušlechtilé lidské duše. K vysvobození duše může dojít jedinež asketickým umrtvováním smyslnosti těla.

Křesťanští učenci prvních století našeho letopočtu Platonovo učení převzali a dotáhli k dokonalosti. Teolog Origenes, vzdělaný v řecké filozofii, se Platonovým učení o nebezpečí smyslnosti nechal nadchnout natolik, že se nechal vykleštit. Jeroným mimo jiné tvrdil, že když někdo příliš „vroucně“ miluje svou manželku, je cizoložník. Augustin zpočátku tvrdil, že Hospodinův příkaz k plození byl v ráji myšlen jen symbolicky a duchovně. Sex nejprve zcela odmítl, později však připustil, že provozování sexu za účelem plození dětí hříšné není.

Protestanti sice řadu nebiblických důrazů staré katolické teologie odmítli, sex však i nadále mnozí z nich vnímali jako něco nečistého. Martin Luther viděl v manželství jen jakýsi lék na chlípnost. Průkopníci adventizmu žili v údobí tzv. viktoriánské pruderie. Britská královna Viktorie (1837–1901) kladla důraz na přísné morální hodnoty a sexuální represe. Paradoxní je, že zrovna v té době muži zneužívali ložnice k provozování sexuálního násilí na svých manželkách. Ellen Whiteová proti nim vystupovala tak ostře, že si někteří extrémisté její výroky vysvětlovali jako výzvu k tomu, aby manželé spolu žili jen jako bratr a sestra, případně aby sex praktikovali jen za účelem plození dětí. Přitom na počátku v ráji bylo vše jinak.

Sexualita v ráji

Intimita – cesta k životu

Stojí za úvahu, že prvním příkazem, který lidé z úst svého Stvořitele uslyšeli, byla slova: „*Plodte a množte se a naplňte zemi.*“ Už jsme si řekli, že si Bůh přál, aby jej lidé zobrazovali rázem svého jednání. V té souvislosti si Stvořitel přál, aby se člověk spolu s ním podílel na vzniku nového života. Intimní vztah mezi mužem a ženou měl být platformou pro realizaci tohoto tajemství. To díky němu se Adam stal otcem a Eva matkou.

Kniha Genesis dokonce přichází s návodem, jak by se něco takového mělo stát. „*I přilne muž (doslovně) do své ženy*“ (Gn 3,24) *a stanou se jedním tělem.* Termínem, který je zde pro ono přilnutí použit, se v hebrejštině obvykle popisuje splynutí dvou kapalin. Vznikne tak směs, ze které už není možné jednu kapalinu od druhé oddělit. A právě z této směsi pak vzniká nový život. Pohlavní styk mezi mužem a ženou se měl stát počátkem zrodu nového života.

Intimita – cesta k prohloubení vztahu

Cílem této intimity však v žádném případě nebylo jen plození dětí. Nešlo jen o tělesné, ale také o duševní splynutí dvou milujících se lidí. Muž a žena se měli stát součástí jeden druhého a ze dvou se tím změnit v jednoho. A výsledkem daného splynutí se stala rozkoš (hebrejsky „eden“). Přičemž prožitek rozkoše nemusel vždy být úzce vázán na početí potomka.

Rozkoš je velkým Božím darem prohlubujícím vzájemné poznání a tím i vztah mezi mužem a ženou. Ne náhodou v knize Genesis čteme o tom, že když „*Adam poznal svou ženu Evu, otěhotněla a porodila Kainu*“ (Gn 4,1). Hebrejské slovo pro poznávání totiž v sobě nezahrnuje jen intelektuální rovinu, ale i prožitek. Ti dva spolu něco prožili a přiblížili se k sobě tak úzce, že z toho vyplynulo početí a narození dítěte.

Intimita – odpovědnost

Profesor Karlovy univerzity, religionista Pavel Hošek, však k zázraku intimity dodává: „Je vážná věc, když vstupujeme do nejintimnější intimity sjednocení duše a těla s člověkem, se kterým nás nepojí celoživotní vztah, se kterým nejsme vázáni smlouvou, platnou – jak se při svatebním slibu říká – v dobrém i ve zlém, ve zdraví i v nemoci, v bohatství i chudobě. Když se vzácným darem intimity nakládáme lehkomyšlně a nezodpovědně, má to vážné důsledky. Intimním spojením mezi dvěma lidmi vzniká pouto, které je mnohem hlubší a silnější, než si většinou uvědomujeme.“

Na výrok z knihy Genesis o přilnutí ženy k muži Ježíš navazuje tvrzením: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuje.*“ Řecký termín zde použitý by se také dal volně přeložit slovem „nerozlepuj“. Co Bůh slepil lepidlem své lásky, člověk nerozlepuj. Zkusili jste už někdy oddělit dva k sobě přilepené kusy papíru? S největší pravděpodobností neuspějete. Pokud ano, zůstanou vám v rukou dva cáry papíru. Proto je nutné chránit vztahy a hlídat si sexualitu. Jde o ochranu naší, našeho těla, našich citů i našich dětí. Díky naší vášnivě lásce přicházejí na svět a jsou bez nás rodičů a naší vzájemné náklonnosti zcela bezbranné. Jen milované děti dokážou v plné míře milovat. Žijeme ve společnosti, která ztrácí schopnost milovat (Mt 24,12). Nejsou příčinou této krize narušené mezilidské vztahy, narušená sexualita a rozpad tradiční rodiny?

Kristus – cesta k nápravě vztahů

Mám však pro vás závěrem dobrou zprávu. Manželství může být rájem. Sexualita provozovaná v souladu se stvořitelstvími principy k tomu může přispět. Pokud to tak nějak prožíváte, jistě mi dáte za pravdu. Pokud jste to ještě nezkusili,

směle do toho. Pokud se váš manželský život změnil nebo mění v peklo, stále ještě existuje cesta zpět. Boží milost je veliká. Ježíš Kristus dokáže lepidlem své golgotské lásky slepit i cáry vzájemných vztahů. A pokud už cáry slepit doopravdy nejde, vidí slzy vašeho pokání, utírá je a chce vám dát sílu k novému začátku. Říká vám své laskavé: „*Jdi a už nehřeš*“ (J 8,11).

Otázky k diskuzi

- 1. Jak vnímáte postupující sexuální revoluci? Nenazrál čas na zdrženlivost?*
- 2. Jaký je váš názor na předmanželský sex?*
- 3. Co dělat, když to v posteli neklape?*
- 4. Je nevěra důvodem k rozvodu?*
- 5. Jaký postoj by církve měla zaujímat vůči smilníkům?*

Naděje

„I řekl Hospodin Bůh: ‚Teď je člověk jako jeden z nás. Zná dobré i zlé. Nepřipustím, aby vztáhl ruku po stromu života, jedl a byl živ navěky.‘ Proto jej Hospodin Bůh vyhnal ze zahrady v Eden, aby obdělával zemi, z níž byl vzat. Tak člověka zapudil. Východně od zahrady v Eden usadil cheruby s míhajícími se plamenným mečem, aby střežili cestu ke stromu života.“ (Gn 3,22–24)

Bůh Evě slíbil Spasitele

Přemýšleli jste už někdy o tom, jak musela být tato chvíle pro Evu depimující? Pomyslení na to, že svým neuváženým činem připravila sebe, svého muže a další generace lidstva o ráj, muselo být nesnesitelné. Když se pak spolu s Adamem ocitla „východně od zahrady“, za pomyslnou bránou ráje, musela se jí při pohledu na nekompromisně se tvářící cheruby s plamennými, blýskajícími se meči zmocnit zoufalá beznaděje. Ellen Whiteová v knize Patriarchové a proroci píše o tom, že se pak určitě musela k bráně ráje opakovaně vracet a znovu a znovu prosit o odpuštění, milost a novou naději pro sebe a své potomstvo.

Kdo ví? Třeba ji právě zde, na pomezí ráje a světa propadlého zlu, při rozjímání nad otazníky minulosti, současnosti i budoucnosti Boží Duch znovu připomenul to, co v její přítomnosti, po pádu do hříchu, řekl hadovi: „Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu“ (Gn 3,15).

Ten výrok není úplně snadný. Teologové si s ním lámou hlavu už léta. Staří židovští učenci v něm vnímali první náznak Mesiášova vítězství nad zlem. Křesťanští vykladači na toto jejich pojetí navázali. Teolog Ireneus (2. st. po Kr.) dospěl k závěru, že v proroctví šlo o Evu a že její símě (potomek) není nikdo jiný než Ježíš Kristus. To On přišel v těle člověka na tuto zem. Narodil se z ženy a byl jako člověk nucen odrážet útoky nepřítele Evy i celého lidstva: hada – satana (Zj 12,9). Byl to nesnadný a bolestný boj. Bolest způsobená rozdrčením paty je ukrutná, není však smrtelná. Tato skutečnost odpovídá tomu, že při svém ukřižování prošel nesmírným fyzickým i duševním utrpením, ale vstal z mrtvých, žije a kraluje na věky věků. Satan a jeho símě (potomci) však budou v den posledního soudu definitivně zlikvidováni, a tak jim Mesiáš rozdrtí hlavu.

Z toho důvodu nazývají křesťanští teologové ono proroctví vyřčené nad hadem v přítomnosti Evy po pádu člověka do hříchu „protoevangeliem“. Podle nich totiž jde o první mesiášské proroctví, o zaslíbení naděje pro Evu a celé lidstvo.

Eva protoevangelium pochopila

Myslíte si, že tak nějak to už tenkrát mohla pochopit i Eva? Jsem přesvědčen, že ano. Ujišťuje mne o tom ona sama. Po zrození svého prvního syna – Kaina totiž říká, nebo spíše v bolestivé chvíli porodu křičí: „*Získala jsem muže a tím Hospodina*“ (Gn 4,1). Její zvolání je tak překvapivé, že se ho většina překladatelů obává přeložit doslovně. Kraličtí tento text překládají slovy: „*Obdržela jsem muže na Hospodinu*.“ Luther zamlžuje ještě víc: „*Obdržela jsem muže s pomocí Hospodina*.“ Jeruzalémská bible dokonce říká, že Eva Kaina obdržela „*prostřednictvím Hospodina*“. Některé překlady jdou tak daleko, že tvrdí: „*Obdržela jsem muže s Hospodinem*.“ Podle původního hebrejského textu však Eva volá: „*Získávám muže Hospodina*.“ Co tím míní?

Pochopitelně, že je zde v hebrejštině uvedeno Hospodinovo jméno, tajuplný tetragram „JHWH“. S tím Božím jménem je to fakt složité. Nevíme, jak se přesně čte, a sporný je i filologický výklad tohoto jména. Jasný a výstižný je však výklad teologický. Přichází s ním Bible samotná: „*JSEM, KTERÝ JSEM*“. Jahve je všudypřítomný Bůh pohotový k pomoci, Jahve je božský Spasitel. Dá se tedy říct, že Eva po porodu volá: „*Získala jsem božského Spasitele!*“

Vše nasvědčuje tomu, že poselství naděje ukryté v protoevangelii pochopil i Adam. Proto také na slova „*Prach jsi, v prach se navrátíš*“ zareagoval tím, že svou ženu pojmenoval Eva, hebrejsky „Chava“ – život dávající (Gn 3,20). V podstatě tím vyjádřil: „*Ano, zhřešili jsme a právem jsme díky tomu odsouzeni k smrti. Hospodin však slíbil, že se z mé ženy zrodí nový život, nová naděje, a já tomu tak věřím.*“ Rajské manželství Adama a Evy hřích bezesporu narušil. Začali se jeden druhému odcizovat, jeden druhého osočovat, ale víra v naplnění Božího proroctví a naděje s ní spojená a potvrzená opravdovým pokáním je zase znovu sjednotila.

Eva protoevangeliem žila

Nejenže protoevangelium pochopili, ale také mu uvěřili a začali jím žít. Byli to v podstatě „první adventisté“. Očekávali, že se z jejich lásky zrodí Mesiáš. Dovedete si představit, jak obrovské muselo být jejich zklamání, když jimi vytoužený „spasitel“ vlastnoručně zabil bratra? Do beznaděje však neupadli. Protoevangelii věřili dál. Byli přesvědčeni o tom, že Hospodin jednou splní svůj slib a daruje jim Spasitele, který jim umožní návrat zpět do ztraceného ráje. Proto Eva, dárný život, rodila dál. V knize Genesis později čteme: „*I poznal*

opět Adam svou ženu a ta porodila syna a dala mu jméno Šét (to je „Do klína“ vložený). Řekla: „Bůh mi vložil do klína jiného potomka místo Ábela, kterého zabil Kain“ (Gn 4,25.26).

Nevíme přesně, kdy Eva zemřela, víme však, že její manžel Adam žil po zplození Šeta ještě dalších osm set let a je o něm v knize Genesis řečeno, že celou tu dobu „plodil další syny a dcery“ (Gn 5,3.4). Předpokládám, že s Evou.

Eva otevřela tradici očekávání

Naplnění naděje předpovězené protoevangeliem se Eva nedočkala. Její naděje, že přivede na svět Spasitele, byla však tak silná, že se přenášela z generace na generaci. V době před Kristovým narozením nebyla snad v Izraeli jediná žena, která by netoužila darovat světu Mesiáše. Tou šťastnou, která ho nakonec skutečně porodila, se stala prostá nazaretská dívka jménem Marie (L 1,30–32). Spasitel jejím prostřednictvím do tohoto našeho světa nakonec přišel. Úspěšně vybojoval svůj zápas s hadem, zvítězil a na této zemi opět nastolil své království – ráj.

Možná si teď v duchu říkáte, že jsem se musel zmýlit, ale stojím si za svým. Království Boží je podle Ježíšových slov už dnes a tady mezi námi (L 17,20.21). Brána ráje se díky jeho golgotské oběti znovu otevřela všem, kteří spolu s Evou činí pokání ze svých hříchů a přijímají očistnou Ježíšovu oběť. V síle a moci této oběti začínají znovu žít v souladu s rajskými principy. A tak může Ježíš říci: „*Amen, amen, pravím vám, kdo slyší mé slovo a věří tomu, který mne poslal, má život věčný a nepodléhá soudu, ale přešel již ze smrti do života*“ (J 5,24).

Zmíněné Boží království má však jednu vadu. Had z ráje stále ještě žije a jeho pokušení jsou stejně rafinovaná a přitažlivá jako kdysi. Proto jako křesťané vyhlížíme den, kdy mu bude rozdracena hlava, a spolu s autorem poslední knihy Bible naléhavě prosíme: „Přijď již brzy, Pane Ježíši!“

Otázky k diskuzi

1. S jakým záměrem byla psána biblická proroctví o konečném řešení zla?
2. Může znalost biblických proroctví udělat člověka šťastným?
3. Jak může společně sdílená naděje přispívat k navazování a obnově manželských vztahů?
4. Už jste se někdy jako manželé vrátili k bráně ráje s touhou po odpuštění a síle k novému začátku? Jakým způsobem jste to zrealizovali a jaké to bylo?

Bohoslužba

„I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žeber a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu.“ (Gn 2,21–23)

Manželství – chrám pro Boha

V závěru našeho přemýšlení bych se při hledání posledního principu rajského manželského soužití ještě jednou rád vrátil k příběhu o stvoření ženy. Právě proběhl první chirurgický zákrok v dějinách lidstva. Četli jsme, že Hospodin, coby zkušený anesteziolog, uvedl na člověka mrákotu (dnes bychom řekli narkózu), *až usnul*. Pod narkózou mu pak vyoperoval jedno z jeho žeber a *utvořil* z něj ženu.

Zvláštní operace, nemyslíte? Copak je možné z žebra vytvořit živou, inteligentní bytost? Na řešení podobné problematiky je i moderní medicína krátká. Bible však není ani tak učebnicí biologie nebo dějepisu, jako spíše moudrou knihou plnou hlubokých a nadčasových symbolů.

Už jsme si tady řekli, že se hebrejské „cela“ (žebro) dá do češtiny přeložit i slovem „bok“. „A Hospodin utvořil z boku, který vzal z člověka, ženu.“ V této souvislosti stojí za zmínku, že „cela“ bývá ve Starém zákoně používáno tam, kde je řeč o boční stěně chrámu. Také slovo „utvořil“ (banah) většinou úzce souvisí se stavěním chrámu. Hospodin si prostě přál, aby muž a žena společně vytvářeli svatyni, ve které by s nimi mohl přebývat.

Budování harmonického manželství není úplně snadnou záležitostí. Příběh o stvoření ženy z mužova žebra však ukazuje, že je realizovatelné tam, kde manželé umožní Bohu, aby si z jejich vzájemné náklonnosti vystavěl svůj chrám. Posledním a nejdůležitějším principem rajského manželského soužití je tedy Bůh a víra v něj.

Projekt „Mikdaš meat“

Tuto skutečnost pochopili už kdysi dávno židé. Jeruzalémský chrám jim celá staletí sloužil jako dům setkávání s Bohem, dům studia Tóry a dům společenství. Když byli po zničení chrámu v roce 70 po Kristu rozptýleni po celém světě, museli se zabývat vážným problémem – co teď bude s Boží přítomností? Kde se s ním budeme setkávat, kde ho budeme chválit? Kde bude těžiště našeho bohoslužebného kultu a víry?

Rabíni tehdy přišli s projektem „Mikdaš meat“ (malá svatyně, malý chrám). Židovský domov se měl stát jakýmsi malým chrámem, ve kterém se měli členové rodiny setkávat se svým Bohem, studovat Tóru a prožívat vzájemné duchovní společenství. U stolu vedl otec bohoslužbu, stejně jako kdysi kněz v chrámu. U stolu rodina zpívala z'mirot, písně k oslavě Hospodinově, stejně jako kdysi pěvecký sbor v chrámu. U stolu zaznívaly společné modlitby. U stolu otec žehnal svým dětem, stejně jako kdysi kněz v chrámu. U rodinného stolu se slavily všechny židovské svátky, včetně šabaty. U stolu napomínal otec svoji rodinu slovy Tóry. U stolu, stejně jako kdysi v chrámu, docházelo k vysvětlování, promýšlení a vštěpování náboženských hodnot všem shromážděným rodinným příslušníkům.

To vše mělo biblický základ. Vzpomínáte: *„Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená, odpovíte: Je to velikonoční obětní hod Hospodinův“* (Ex 12,26,27; 13,14; Dt 6,7). Podle ustanovení Tóry musel každý otec u rodinného velikonočního stolu umět vysvětlit původ a smysl tohoto svátku.

I kdyby zavřeli všechny synagogy na světě, judaismus by díky projektu „Mikdaš meat“ stejně přežil. Četl jsem, že „v téměř každé židovské domácnosti východní Evropy v době před holocaustem, dokonce i v té nejchudší a nejskromnější, stály knihovny plné knih; důstojné a majestátně vázané bichle společně s útlými knížečkami. Chudí Židé, jejichž děti znaly pouze brambory v neděli, brambory v pondělí, brambory v úterý, byli intelektuálními magnáty. Vlastnili úplné poklady myšlení, bohatství informací, myšlenek a rčení mnoha věků. Žaludky prázdné, domy chudé, ale mysl nasycená bohatstvím Tóry.“

Jeruzalémský chrám byl domem modlitby, domem studia a také domem vzájemného společenství. Současné křesťanské chrámy se od něj liší mimo jiné tím, že většinou fungují jen jeden den v týdnu. O učednících v novozákonní knize Skutky apoštolů čteme, že v chrámu pobývali každý den. Vždycky jsem přemýšlel o tom, jak mohl dvanáctiletý Ježíš v chrámu přežít celé tři dny bez rodičů, když na něj tenkrát zapomněli (L 2,41–52). Bylo tam o něj postaráno stejně, jako o všechny ostatní potřebné. Své zázemí zde nacházeli nejen židovští modliteb-

níci a diskutující studenti Tóry, ale i poutníci z jiných měst či zemí a také hladoví bezdomovci bez střechy nad hlavou. Po pádu chrámu měla tuto sociální funkci v rámci projektu „Mikdaš meat“ převzít každá židovská rodina. Ne náhodou považovali rabíni pohostinnost za jednu z nejdůležitějších funkcí domova. Učili, že má být otevřen lidem všech tříd a ras. O rabi Hunovi se říkalo, že když usedal k jídlu, otevřel dveře a zvolal: „Nechť každý, kdo potřebuje, vstoupí a jí.“ Přitom pochopitelně platilo pravidlo, podle kterého host neměl zneužívat hostitelovu laskavost.

Křesťanský „Mikdaš meat“

Projekt „Mikdaš meat“ neměl zůstat jen modelem pro fungování judaistické rodiny. O něčem podobném už dříve hovořil apoštol Pavel, když vyzýval křesťany ve městě Korintu, aby nezapomínali na to, že jejich tělo je chrámem Ducha svatého. Tuto jeho výzvu si my křesťané často dáváme do souvislosti se zásadami zdravého životního stylu, apoštol zde však vybízí křesťanské muže k tomu, aby provozováním sexu s prostitutkami neznescvěcovali chrám svého manželství, ve kterém chce přebývat Bůh (1K 3,16).

Podle apoštola Pavla má být manželství chrámem, ve kterém by se manželé spolu se svými dětmi mohli setkávat s Bohem. Řada rodičů však dnes Boha odmítá nebo odpovědnost za stavbu chrámu svého domova a duchovní rozvoj svých dětí přenáší na církev. Myslím, že bychom si spolu s našimi židovskými bratry měli znovu uvědomit, že hlavním těžištěm duchovní výchovy dětí vždy byla, je a bude rodina. Každý rodič by měl pod střechou svého domu vytvořit podmínky k tomu, aby jej Bůh mohl přestavět v dům bohoslužby, studia Bible a empatického duchovního společenství.

Bohoslužba – záruka rajskeho vztahu

Podle knihy Genesis hned po stvoření člověka následoval den sedmý. Někdy míváme dojem, že Bůh šest dní intenzivně pracoval a sedmého dne odpočíval. Všimněte si však, že „*Bůh teprve sedmého dne dokončil své dílo, které konal*“ (Gn 2,2). Rabíni upozorňují na to, že Bůh sedmého dne stvořil šabat, časoprostor oddělený ke společenství člověka s Bohem. Adam s Evou s ním prožili první den svého života. Dostali tak příležitost k tomu, aby si mohli naplno vychutnat radost ze stvoření, radost z partnera a radost z Boha a jeho přítomnosti. Stejnou radost mohou týden co týden ve svém „Mikdaš meat“ prožívat manželé, kteří pochopili, že tajemstvím jejich rajskeho soužití je Bůh, víra v něj, komunikace s ním a bohoslužba s ním a nejbližšími prožívaná na konci týdne i v každodenní realitě života.

Před časem jsem byl vedoucími církve pověřen koordinací Oddělení křesťanského domova v Česko-Slovenské unii. Když jsem se těch, kteří mne o tuto službu žádali, zeptal, co ode mne očekávají, řekl mi jeden z nich se šibalským úsměvem: „Mno, budeš jezdit po sborech a řešit rozvody...” Přemýšlel jsem o náplni svého nového zařazení a rozhodl se pro oživení a propagaci biblického projektu „Mikdaš meat“. Chci o něm kázat, přednášet, organizovat víkendové a jiné semináře, hovořit o něm s mladými lidmi, snoubenci, s mladými manželskými páry i s dědečky a babičkami. Chci sobě i vám, kteří čtete tyto řádky, připomínat, že manželství prožívané podle biblických principů může být předchutí věčného ráje, který vyhlížíme. Amen.

Otázky k diskuzi

- 1. Proč a jak může víra v Boha pozitivně ovlivňovat mezilidské vztahy?*
- 2. Myslíte si, že je myšlenka rodinných bohoslužeb ve 21. století stále ještě realizovatelná?*
- 3. Co při rodinných bohoslužbách se svými rodinami praktikujete?*
- 4. Čemu by se rodiče při realizaci rodinných bohoslužeb měli vyvarovat?*

Radomír Jonczy
Manželství: Ráj, nebo peklo?
Týden křesťanského domova

Vydalo nakladatelství Advent-Orion, spol. s r. o.

Roztocká 5, 160 00 Praha 6

e-mail: expedice@adventorion.cz

www.advent-orion.cz

Ilustrace: Jan Bárta

Odpovědný redaktor: Daniel Hrdinka

Grafická úprava: Jaromír Pokorný

Vytiskla tiskárna ARTRON, s. r. o., Boskovice

Praha, 2016

ISBN 978-80-7172-741-5

